

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته علوم اجتماعی - مردم شناسی

عنوان:

مطالعه انسان شناختی فرهنگ آپارتمان نشینی در شهر ایلام

استاد راهنما:

دکتر عسکری نوری

استاد مشاور:

دکتر همایون سپهر

پژوهشگر:

سعیده نیکروش

تابستان ۱۳۹۱

تقدیر و تشکر

با شکر خداوند منان که مرا در راه آموختن علم و دانش بینایی و بصیرت و سلامت بخشید بر خود واجب میدانم از آنانی که چون شمع سوختند تا روشنگر راه من باشند و تقدیر و تشکر نمایم:

جناب آقای دکتر عسگری نوری راهنمای مهربان و عالیقدرم که مرا با راهنمایی و ارشاد خود در تهیه این پژوهش پشتیبانی نمودند.

استاد بسیار زحمتکش و دلسوزم که تهیه این رساله را مدیون زحمات بیدریغشان هستم جناب دکتر محمد همایون سپهر .

و تمامی معلمان؛ مدرسان و اساتید دوران تحصیلم.

همسر عزیزم که نه تنها در تهیه این پژوهش که در تمامی مراحل زندگی مشترکمان همواره پشت و پناه و یاری دهنده ام بوده اند.

پدر و مادر بسیار مهربان و دلسوزم که تا آخر عمر خود را شرمنده زحمتشان میبینم که با دلسوزی و دعای خیرشان همیشه سایه حفظ و امان خداوند را بر سر من افکنده اند.

از تمامی شما عزیزان نهایت تقدیر و تشکر را دارم امیدوارم این رساله که نتیجه زحماتتان است مایه شادمانی و خوشحالی وجودتان گردد.

سعیده نیکروش – تابستان ۱۳۹۱

بسمه تعالی

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب سعیده نیک روش دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۸۰۶۴۹۷۳۵۰۰ در رشته علوم اجتماعی - مردم شناسی که در تاریخ ۹۱/۶/۲۷ از پایان نامه خود تحت عنوان: مطالعه انسان شناختی فرهنگ آپارتمان نشینی در ایلام با کسب نمره ۱۸ و درجه عالی دفاع نموده ام بدین وسیله متعهد می شوم:

۱. این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
۲. این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
۳. چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
۴. چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء:

بسمه تعالی

در تاریخ ۱۳۹۱/۶/۲۷

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم سعیده نیک روش پایان نامه

خود را دفاع نموده و با نمره ۱۸ بحروف هجده تمام و با

درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی

دانشکده: روانشناسی و علوم اجتماعی

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی	کد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۵۱۰۹۰۱۰۱۷
عنوان پایان نامه: مطالعه انسان شناختی فرهنگ آپارتمان نشینی در ایلام		
نام و نام خانوادگی دانشجو: سعیده نیک روش	تاریخ شروع پایان نامه: ۱۳۹۰/۸/۲۴	تاریخ اتمام پایان نامه: ۱۳۹۱/۶/۲۷
شماره دانشجویی: ۸۸۰۶۴۹۷۳۵۰۰		
رشته تحصیلی: علوم اجتماعی - مردم شناسی		
استاد/استادان راهنما: دکتر عسگری نوری		
استاد/استادان مشاور: دکتر محمدهمایون سپهر		
چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):		
<p>هدف تحقیق حاضر بررسی انسان شناختی فرهنگ آپارتمان نشینی در شهرستان ایلام است. این پژوهش در صدد بوده است تا با استفاده از چارچوب نظری مطالعه یعنی تلفیقی از نظریه های فرهنگ و شخصیت، مکتب انسان شناسی روان شناختی و نظریات حوزه ی انسان شناسی شهری در بعد فضا به بررسی مشکلات فرهنگی، اجتماعی و رفتاری ساکنین آپارتمان نشین در شهر ایلام بپردازد. در چند سال اخیر با توجه به مشکلات اقتصادی، آموزشی، معیشتی، خشکسالی که در روستاهای این استان به وجود آمده بود تعداد زیادی از خانوارها مجبور به مهاجرت آن هم به سوی مرکز استان شدند. همچنین با توجه به گسترش آموزش عالی و ایجاد دانشگاه های متعدد و پذیرش دانشجویان غیر بومی فراوان و زوج های جوانی که از خانواده ای خود جدا شده و سعی دارند که به طور مستقل زندگی کنند، نیز مزید بر علت شده تا روز به روز بر جمعیت شهرنشین در ایلام افزوده شود. این مهم یک نیاز اساسی برای این افراد در پی داشت آن هم بحث مسکن که یکی از اساسی ترین نیازها در دنیای امروزی ما انسان ها به شمار می رود. با توجه به کمبود زمین مسکونی جهت احداث مسکن به ناچار ساختمان های عمودی به شکل قارچ گونه چهره شهر را دگرگون کردند. از آنجایی که در چند نقطه از شهر شهرکها و مجتمع های آپارتمانی زیادی در این شهر احداث شده اند، لذا سه منطقه پرجمعیت از این مجتمع ها برای انجام این پژوهش انتخاب شدند. میدان مورد مطالعه سه مجتمع مسکونی در شهر ایلام، یعنی مسکن مهر چالیمار در شرق و مجتمع ۱۰۰ واحدی بلوار دانشجو در مرکز و نیز مجتمع مسکونی آفتاب واقع در قسمت جنوب شهر بوده و با مطلعین کلیدی مانند هیئت مدیره، نگهبانان، کادر خدماتی و ۴۰ نفر از ساکنین آپارتمان نشین به صورت هدفمند مصاحبه نیمه ساخت یافته به عمل آمد. داده ها با روش تحلیل محتوای کیفی تجزیه و تحلیل شده است. در مجموع ۱۴ مقوله به عنوان شاخص های مهم زندگی آپارتمانی استخراج شدند. یافته های این مطالعه بیانگر وجود توسعه نامتوازن و آسیب زا در فرآیند آپارتمان نشینی و وجود مسایل رفتاری، تعاملی و فرهنگی متعدد است.</p> <p>واژه های کلیدی: آپارتمان نشینی، ایلام، انسان شناسی و فضا، انسان شناسی شهری، تحلیل محتوای کیفی</p>		

مناسب است تاریخ و امضا:

مناسب نیست

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه

فهرست مطالب

چکیده

فصل اول: (کلیات تحقیق)

3	۱-۱- مقدمه
5	۲-۱- بیان موضوع
11	۳-۱- اهداف کلی و جزئی تحقیق
11	۴-۱- ضرورت و اهمیت تحقیق
	۵-۱- سوالات تحقیق
15	۶-۱- پیشینه تحقیق

فصل دوم: (ادبیات تحقیق)

بخش اول: (مطالعات نظری)

17	۱-۱-۲- موقعیت جغرافیایی و انسانی استان ایلام
18	۱-۱-۱-۲- پیشینه تاریخی ایلام
20	۲-۱-۱-۲- آب و هوا
21	۳-۱-۱-۲- منابع آب
22	۴-۱-۱-۲- محصولات کشاورزی و زراعی ایلام
22	۵-۱-۱-۲- دشت ها
22	۶-۱-۱-۲- رودخانه ها
23	۷-۱-۱-۲- زبان و مذهب
24	۸-۱-۱-۲- ویژگی های جمعیتی

بخش دوم (چهارچوب نظری تحقیق)

27	۱-۲- پیشینه تحقیق
۲۷	۲-۲-۱- مطالعات داخلی

۳۱	۲-۲-۲- متون مطالعات خارجی
33	۳-۲-۲- ادبیات نظری تحقیق
34	۳-۲- دیدگاه‌های نظری در انسان‌شناسی شهر و شهرنشینی و فضاهاى عمومی
	۴-۲- مکتب انسان‌شناختی روان‌شناختی
39	۵-۲- مطالعات اخیر انسان‌شناسی و روان‌شناختی
48	۶-۲- چرخه نهاد و شخصیت

فصل سوم: (روش تحقیق)

بخش اول

60	۱-۳- مفاهیم و اصطلاحات کلیدی
60	۱-۳-۱- رفتار
61	۱-۳-۲- فرهنگ
61	۱-۳-۳- خانوار
61	۱-۳-۴- فرهنگ آپارتمان‌نشینی
61	۱-۳-۵- فرآیند جامعه‌پذیری
62	۱-۳-۶- خرده‌فرهنگ
62	۱-۳-۷- مجموعه محیط اجتماعی
63	۱-۳-۸- سطح زندگی
63	۱-۳-۹- شرایط زندگی
64	۱-۳-۱۰- شهرگرایی
65	۱-۳-۱۱- حاشیه یا حومه شهر
65	۱-۳-۱۲- تغییر فرهنگی

بخش دوم

61	۳-۱- مفاهیم و اصطلاحات کلیدی
61	۳-۲- روش اجرای تحقیق
	۳-۳- تکنیک‌ها
۶۹	۳-۳-۶۷- روش نمونه‌گیری و حجم نمونه تحقیق
۷۰	۳-۴- میدان مطالعه
۷۱	۳-۵- روش تحلیل داده‌ها
فصل چهارم: (یافته‌های تحقیق)	
۷۷	۴-۱- فاصله تعاملی
۸۱	۴-۲- مسئله تردد و ایجاد مزاحمت
۸۷	۴-۳- وسعت فضای زندگی مشترک
۹۰	۴-۴- بعد خانوار
۹۲	۴-۵- بی‌تفاوتی و مشارکت‌گریزی افراد
۹۵	۴-۶- تنوع فرهنگی
۹۷	۴-۷- نوع مالکیت (مستأجر یا موجر بودن)
۱۰۱	۴-۸- عدم آگاهی از قوانین آپارتمان‌نشینی
۱۰۴	۴-۹- سهل‌انگاری و فضای غیر مشورتی
۱۰۷	۴-۱۰- مسأله اخلاق
۱۱۰	۴-۱۱- نارضایتی از زندگی در آپارتمان
۱۱۳	۴-۱۲- مسأله پرداخت حق شارژ
۱۱۸	۴-۱۳- بهداشت و نظافت

۱۳۲

۴-۱۴- امنیت

فصل پنجم: (نتیجه گیری)

۱۳۱

۵-۱- نتیجه گیری

۱۴۶

۵-۲- تنگناها محدودیت های تحقیق

۱۵۰

منابع و مأخذ

چکیده

هدف تحقیق حاضر بررسی انسان شناختی فرهنگ آپارتمان‌نشینی در شهرستان ایلام است. این پژوهش در صدد بوده است تا با استفاده از چارچوب نظری مطالعه یعنی تلفیقی از نظریه‌های فرهنگ و شخصیت، مکتب انسان‌شناسی روان شناختی و نظریات حوزه‌ی انسان‌شناسی شهری در بعد فضا به بررسی مشکلات فرهنگی، اجتماعی و رفتاری ساکنین آپارتمان‌نشین در شهر ایلام بپردازد. در چند سال اخیر با توجه به مشکلات اقتصادی، آموزشی، معیشتی، خشکسالی که در روستاهای این استان به وجود آمده بود تعداد زیادی از خانوارها مجبور به مهاجرت آن هم به سوی مرکز استان شدند. همچنین با توجه به گسترش آموزش عالی و ایجاد دانشگاه‌های متعدد و پذیرش دانشجویان غیر بومی فراوان و زوج‌های جوانی که از خانواده‌ای خود جدا شده و سعی دارند که به طور مستقل زندگی کنند، نیز مزید بر علت شده تا روز به روز بر جمعیت شهرنشین در ایلام افزوده شود. این مهم یک نیاز اساسی برای این افراد در پی داشت آن هم بحث مسکن که یکی از اساسی‌ترین نیازها در دنیای امروزی ما انسان‌ها به شمار می‌رود. با توجه به کمبود زمین مسکونی جهت احداث مسکن به ناچار ساختمان‌های عمودی به شکل قارچ گونه چهره شهر را دگرگون کردند. از آنجایی که در چند نقطه از شهر شهرک‌ها و مجتمع‌های آپارتمانی زیادی در این شهر احداث شده‌اند، لذا سه منطقه پرجمعیت از این مجتمع‌ها برای انجام این پژوهش انتخاب شدند. میدان مورد مطالعه سه مجتمع مسکونی در شهر ایلام، یعنی مسکن مهر چالیمار در شرق و مجتمع ۱۰۰ واحدی بلوار دانشجو در مرکز و نیز مجتمع مسکونی آفتاب واقع در قسمت جنوب شهر بوده و با مطلعین کلیدی مانند هیئت مدیره، نگهبانان، کادر خدماتی و ۴۰ نفر از ساکنین آپارتمان‌نشین به صورت هدفمند مصاحبه نیمه ساخت یافته به عمل آمد. داده‌ها با روش تحلیل محتوای کیفی تجزیه و تحلیل شده است. در مجموع ۱۴ مقوله به عنوان شاخص‌های مهم زندگی آپارتمانی استخراج شدند. یافته‌های این مطالعه بیانگر وجود توسعه‌ی نامتوازن و آسیب‌زا در فرآیند آپارتمان‌نشینی و وجود مسایل رفتاری، تعاملی و فرهنگی متعدد است.

واژه‌های کلیدی: آپارتمان‌نشینی، ایلام، انسان‌شناسی و فضا، انسان‌شناسی شهری، تحلیل محتوای کیفی

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

با گسترش شهرها، معضلات و مشکلات شهری نیز گسترش یافت. ساختمان‌های بلند از پدیده‌های فناوری قرن بیستم است که در آن سوی جهان با فرهنگ خاص خود پایه گذاری، سپس با افزایش جمعیت و مشکل مسکن، وارد کشور ما شد. در سال‌های اخیر به طور روز افزونی بر تعداد افراد آپارتمان نشین اضافه می‌شود، در حالی که متأسفانه و بدون کمترین توجهی، آموزش‌های لازم برای زندگی جمعی به مردم داده نشده است. فرهنگ عصاره زندگی اجتماعی مردم است. بنابراین باید درصدد شناخت و حل مشکلات فرهنگی، اجتماعی زندگی آپارتمانی بود.

امروزه زندگی آپارتمانی معضلات اجتماعی و روان شناختی زیادی پیش روی انسان قرار داده است. متأسفانه به رغم نزدیک‌تر شدن ساختمان‌ها و فاصله‌ای در حد یک دیوار، یا سقف و کف در میان آنها، دل‌های انسان‌ها هر روز بیشتر از هم دور می‌شود. همکاری، همفکری، همراهی، هم نظری، همدلی، هم زبانی در زندگی آپارتمانی هر روز بیشتر رنگ می‌بازد و مسایل بغرنج اجتماعی و حقوقی در میان مردم آپارتمان نشین بیشتر خودنمای می‌کند. کشور ما در موقعیت یک کشور در حال توسعه قرار دارد و فرآیند توسعه یافتگی کنونی یک موقعیت بی سابقه به شمار می‌آید که نمی‌توان آن را با موقعیت کشورهای توسعه یافته در دوران آغازین رشد آن‌ها مقایسه کرد. تفاوت اساسی نبود پارامترها

و منطق بیرونی ناظر و مؤثر بر رشد آن کشورها در دوره‌های مشابه تاریخی است، به گونه‌ای که مدرنیته و اصل نوسازی در آنها به صورت طبیعی امری درونی خود جوش به حساب می‌آید. در حالی که در موقعیت کنونی کشورهای در حال توسعه از جمله کشور ما پارامترها و منطق بیرونی بزرگ‌ترین نقش را در تحول و تغییر جامعه ایفا می‌کند. این به معنی آن است که قدرت واقعی برای کنترل دگرگونی سیستم اجتماعی در نقطه یا نقاطی بیرون از سیستم و طبعاً خارج از کنترل سیستم قرار می‌گیرند و این امر کل سیستم را دچار نوعی ابهام و سستی می‌کند و قدرت پیش بینی و برنامه ریزی‌های مؤثر در آن را به حداقل کاهش می‌دهد. در کشورهای جهان سوم با توجه به نرخ بالای افزایش جمعیت، دولت‌ها و مراکز سیاست گذاری روند ساخت مجتمع‌های آپارتمانی را تسریع نموده‌اند. در کشور ما نیز این برنامه در شهرهای بزرگتر آغاز گردید و به مرور در کلیه نواحی شهری به اجرا درآمده است. بخش قابل ملاحظه‌ای از مردم زندگی آپارتمان نشینی^۱ را انتخاب نموده‌اند. زندگی در این گونه مجتمع‌ها شرایط ویژه‌ای را برای ساکنین آنها به وجود می‌آورد و باعث ایجاد فرهنگ خاص آپارتمان نشینی شده است. مشخص نمودن دلایل ساکنین آپارتمان‌ها برای انتخاب این نوع از سکونت و نیز سنجش نگرش آنها می‌تواند در ارائه فرهنگ صحیح آپارتمان نشینی و تقویت آن در میان ساکنین تأثیر بسزایی داشته باشد. یکی از آثار تمدن غرب که در چند ساله اخیر به ایران آمده و نفوذ فراوانی یافته، ساخت واحدهای آپارتمانی است. به طوری که امروزه در شهرهای بزرگ تأکید مسئولان شهری به ساخت و گسترش شهر به شکل آپارتمانی است. گسترش شهرنشینی و روند روبه رشد آن به خصوص در دوره معاصر سبب نگرانی بسیاری از صاحب‌نظران گوناگون به مسائل و

۱- Apartment Dwelling

پیامدهای ناشی از توسعه شهر و شهرنشینی شده است. در ایران نیز در شهرها به دلیل برخورداری بیشتر از امکانات و فرصت‌های بیشتر و بهتر همچنین کیفیت زندگی بالا نسبت به روستا گرایش افراطی را در شهرنشینی سبب گردیده که این مسأله یعنی مطالعه شهر و پویش‌های شهرنشینی را بیش از پیش ضروری‌تر سازد. چرا که هجوم گسترده به شهرها و پیدایش بخش خدمات متورم ایجاد حاشیه نشینی گسترده، آپارتمان نشینی، بیکاری پنهان و پیدایش دوگانگی شبکه‌های اجتماعی مهاجرین می‌گردد. لذا توجه به فرهنگ آپارتمان نشینی نه به عنوان مسأله برای ساکنین آنها بلکه به عنوان معضل شهری که کل شهروندان را درگیر می‌کند حائز اهمیت است.

۱-۲- بیان موضوع و نکات اصلی

شهر و شهرنشینی در تاریخ پرفراز و نشیب بشری پدیده‌ای تازه نیست. تمدن‌های کهن‌سال چهار گوشه عالم مصر، بین‌النهرین، هند، چین و آزتک^۱ و ... از هزاران سال پیش شهرهای بسیاری را در دامن خود پرورده و نظاره گر رشد، عظمت و افول آنها بوده است. امروزه رشد و افزایش سریع جمعیت و به تبع آن گسترش روزافزون شهرها و کلان شهرها موجب بروز بحران‌هایی شده است که بیش از پیش به وخامت می‌گراید. وخیم‌تر آنکه تاکنون هیچ‌گونه راه حل منطقی برای پایان دادن به آن پیدا نشده است. قدمت و اهمیت شهر و شهرنشینی و جلوه‌های آن عنایت صاحبان قدرت، دولت مردان، اندیشمندان و نظریه پردازان همه قرون و اعصار را واداشته تا بر جنبه‌های مختلف جسم و روح شهر درنگ کنند و بکوشند قانونمندی‌های زندگی شهری را دریابند و بر پایه یافته‌های علمی

۱-Aztak

خود به طراحی و برنامه ریزی شهری دست یازند و برای مسائل و مشکلات شهری چاره اندیشی کنند.

پیشرفت سریع شهرها، موجب شده است تا زندگی در خانه‌های کوچک، آپارتمان‌ها و مجتمع‌های مسکونی روند روبه رشدی داشته باشد. آنچه بیش از همه مهم و مورد توجه می‌نماید، چگونگی کنار آمدن خانواده‌های مختلف از قشرهای متفاوت در کنار یکدیگر است. یکی از مهمترین این مسائل و مشکلات که به یکی از نشانه‌های آزاردهنده زندگی شهری مبدل گشته است، مشکل مسکن است. با گسترش شهرها مسکن^۱ انسان‌ها نیز مسیر تکامل خود را پیموده است و در طراحی و ساخت آن تلاش می‌شود تا به کلیه نیازهای انسان‌ها پاسخ داده شود. در پی رشد مستمر و بی‌رویه جوامع شهری بحران مسکن امروز در جوامع مختلف شهری به اشکال مختلف به چشم می‌خورد. این بحران حاد بیشتر دامن‌گیر قشرهای ضعیف و مهاجرینی است که برای به دست آوردن زندگی بهتر راهی شهرها شده‌اند. بسیاری از برنامه ریزان شهری بر این باورند که می‌توان با استفاده از شیوه‌های نوین ساختمان سازی و استفاده بهینه از زمین و فضا در مناطق مسکونی تا حدودی این مشکلات را مرتفع ساخت.

خارج شدن خانه‌ها از فضایی که وسعت آن امروزه برای نسل جدید کمتر در تخیل می‌گنجد و تبدیل شدن آنها به خانه‌های در ابعاد کوچک‌تر، به گونه‌ای که هر خانه روی خانه‌ای دیگر بنا شده، مدلی از زندگی را در خانه‌هایی به نام آپارتمان به وجود آورده است. مدلی که زندگی در آن خلاف زندگی در خانه‌های حیاط دار و بزرگ تابع قواعد و قانون خاص خودش است. امروزه شاهد اماکن

۱- Dewllaing

مسکونی به شکل مجتمع‌های مسکونی آپارتمانی و آسمان خراشها هستیم به طوری که روزه روز بر تعداد این خیابان‌های عمودی^۱ و این بناهای سر به فلک کشیده افزوده می‌گردد. این وضعیت باعث ایجاد تغییرات زیادی در نمای ظاهری شهرها، فرهنگ شهرنشینی و رفتارهای روانی شهروندان و نیز به وجود آمدن خرده فرهنگ‌های خاص شده است. از آنجایی که آپارتمان جایی است افراد در مواضع گوناگونی با یکدیگر برخورد می‌کنند این شیوه‌ها و الگوهای رفتاری متفاوت می‌تواند بحث و جدل‌های فراوانی را میان همسایگان برانگیخته و در نهایت فضای زندگی آپارتمانی را به فضای سرد و بی روح مبدل سازد. این وضعیت زمانی وخیم‌تر می‌شود که علاوه بر تنوعات فرهنگی و حتی قومی، تفاوت‌های منزلتی نیز میان همسایگان وجود داشته باشد. زندگی آپارتمان نشینی مشکلات و مسائل آن به عنوان یکی از موضوعات و دغدغه‌های اصلی برنامه ریزان شهری و محققان علوم اجتماعی به شمار می‌رود. گاهی آپارتمان به عنوان نظامی از دستگاه‌های مسکونی تعریف می‌شود که در هر سیستم معنی فعالیتی جا گرفته و باعث تمایزی میان ویژگی‌های ثابت (جنبه‌های فیزیکی) و نیمه ثابت (اسباب اثاثه) و ویژگی‌های غیر ثابت (فعالیت و رفتار) می‌شود. گاهی هم می‌توان آن را در یک زاویه یا بعد دیگر بررسی کرد، سطح کلان (دیدگاه جهانی) سطح متوسط (ارزش‌ها) و سطح پایین (فهرست‌های کاربردی) که به این صورت به سطوح متوسط و پایین ویژگی‌های ثابت می‌گوییم (کولن ازاک، ۲۰۰۷، ۱).

ورود هر پدیده و اختراع جدید به جامعه و نحوه استفاده از آن فرهنگ خاص خود را دارد. وقتی پدیده یا شیئی وارد می‌گردد باید فرهنگ استفاده از آن مورد توجه قرار گرفته و به کاربران

۲-Vertica

آموزش داده شود. ولی متأسفانه بسیاری از ابداعات و اختراعات جدید در ممالک توسعه یافته تولید و به سرعت به کشورهای در حال توسعه صادر می‌شود بدون آن که فرهنگ استفاده از آن را به آنها آموزش داده شود. یکی از آثار تمدن غرب در چند سال اخیر به ایران آمده و نفوذ فراوانی یافته ساخت واحدهای آپارتمانی است. به طوری که امروزه در شهرهای بزرگ تاکید مسئولان شهری به ساخت و گسترش شهر به شکل آپارتمانی بوده و از ایجاد خانه‌های ویلایی جلوگیری می‌نمایند که این پدیده به همهی شهرهای دیگر سرایت کرده است (حاجی حسنی، ۱۳۸۶، ۶). مردم ایران در قرون متمادی با توجه به گستردگی وسعت کشور همواره در خانه‌های یک طبقه و دارای حیاطی وسیع به عبارت امروزی خانه‌های ویلایی زندگی می‌کردند. به همین دلیل در درون خانه در آسایش و فراغ بال و در کمال راحتی به سر می‌بردند. البته طبیعی است که وقتی کسانی که در چنین خانه‌هایی ساکن می‌شوند به علت فراخ بودن مکان خانه چندان نیازی به کنترل رفتارهای خود ندارند و آنچه در آن اتفاق می‌افتد در درون یک خانواده است. چون همه با هم خویشاوندی نزدیکی دارند در تمامی شرایط همدیگر را تحمل می‌کنند و هرگاه هم اختلافی پدید آید با وساطت بزرگ خانواده موضوع حل و فصل می‌شود.

حال تصور کنیم خانواده‌ای که به زندگی در همچنین شرایطی عادت کرده یکباره این خانه بزرگ و پهناور را رها کرده و در یک آپارتمان کوچک جمع و جور ساکن شود چه اتفاقی خواهد افتاد؟ (آذر مهر، ۱۳۸۶، ۹). بر زندگی آپارتمانی ایران فرهنگ^۱ خاصی حاکم است که تا حدودی از شرع و قانون نشأت گرفته است. اما بیشتر افراد آن را زیر پا می‌گذارند و موجب می‌شوند که حقوق

۱- Culture

دیگران ضایع و پامال شود. در منازل آپارتمانی به جهت ارتباط نزدیکی که خانه‌ها با یکدیگر دارند، همچنین وجود خانه‌هایی فوق یکدیگرند مراعات حال همسایگان حالت ظریف‌تری به خود می‌گیرد. مثال از آنجائی که هر خانواده مستقل حق دارد که رفت و آمد های خاص خود را داشته باشد باید دقت کند که این رفت و آمدها و مهمانی‌های شبانه در اوقاتی نباشد که دیگران در آن زمان مشغول استراحت هستند. چرا که رفت و آمد افراد روی پله‌ها سر و صدای زیادی را ایجاد می‌کند که محل آسایش دیگران است. از سوی دیگر بلند صحبت کردن در راه پله‌ها عاملی است که به آن کم توجهی می‌شود و خود موجب آزار دیگران را فراهم می‌کند. برخی از افراد آنقدر صدای ضبط یا تلویزیون خود را بلند می‌کنند که در آسایش و آرامش دیگران ایجاد اخلاص می‌کند. اخیراً دیده شده که برخی از اعضای آپارتمان‌ها برای تبدیل خانه خود به سبک امروزی تصمیم به تخریب صورت قبلی خانه گرفته و به اصطلاح خود دیوار آشپزخانه را کوتاه می‌کنند و یا شومینه نصب می‌کنند که ماهها سر و صدای ناشی از این همسایگان را می‌آزارد (همان منبع، ۱۱).

از سوی دیگر خانواده‌های پرجمعیت و با تعداد فرزندان کم سن و سال خود به نوعی موجب آزار دیگران می‌شوند. چرا که کودکان آن‌ها با بازی‌های پر سر و صدا و دویدن موجب آزار همسایه‌ها در طبقه پایین‌تر می‌شوند. مشکل دیگر مسأله نظافت ساختمان است. از آنجائی که همه ساختمان‌ها مأمور مخصوص برای نظافت ندارند لذا در بسیاری از مجتمع‌ها مشکل جارو کردن و نظافت قسمت‌های مشاع آپارتمان وجود دارد و افراد همکاری لازم را در این زمینه به عمل نمی‌آورند. حتی گاهی اوقات در آبیاری درختان نیز با یکدیگر مشکل دارند و هر کس این مسوولیت را به عهده دیگری می‌اندازد. البته مشکلات آپارتمان بسیار بیشتر از این است. لیکن فرهنگ همسایه‌ها، محل

آپارتمان و حتی نوع معماری ساختمان تا حدود زیادی در حل این مشکلات مؤثرند. تعمیر و بازسازی پشت بام، نگهداری تأسیسات، خرید تجهیزات ایمنی، پرداخت شارژ ماهانه، تعمیر آسانسور و غیره نیز معمولاً موضوع کشمکش‌های میان ساکنان یک آپارتمان است (کوثری نیا اخوان، ۱۳۸۵، ۴۵). پدیده آپارتمان نشینی چون از غرب اقتباس شده تا حدودی خود و استفاده صحیح از آن برای ما غریب و نا آشنا است. چون بنا به ضرورت از درون جامعه شهری ما به شکل طبیعی به وجود نیامده و به هر حال محصولی وارداتی است که به جهت بیگانه بودن با فرهنگ و اندیشه‌ای که با این پدیده تناسب داشته باشد برخورد نمی‌کنیم. تاریخچه آپارتمان و آپارتمان نشینی در ایران به سال‌های قبل از انقلاب بر می‌گردد. آن زمانی که در پایتخت مجتمع‌های بزرگی چون: آ اس پ و "اکباتان" شکل گرفت ساکنان آن دریافتند که برای زندگی در این مجتمع‌ها باید قوانین خاصی وضع کنند. بنا براین در کنار تعریفی که از این سبک زندگی شکل گرفت به مرور زمان چیزی بنام فرهنگ آپارتمان نشینی متولد شد (مهدوی، ۱۳۷۳، ۲۹). گرچه برای رعایت حقوق همسایه‌ها در واحدهای آپارتمانی قوانین مدونی از سوی مراجع ذیربط طراحی و تدوین شده اما متأسفانه رعایت آن قوانین و مقررات از سوی ساکنان چندان جدی تلقی نشده و مراعات نمی‌شود. موضوع روشن است که چرا همسایه‌های ساکن در هر آپارتمان حقوق سایر همسایگان را نمی‌نمایند. چون آموزشی درباره قوانین و مقررات آپارتمانی ندیده‌اند و در اصل حدود وظایف خود و حقوق همسایگان را نمی‌دانند و از طرفی الزامات اجرایی قوانین آپارتمان نشینی خیلی جدی نیست. در شهر ایلام نیز به مانند سایر شهرهای بزرگ‌تر در دو دهه گذشته و چند سال اخیر به علت افزایش جمعیت و نیز مهاجرت از شهرها و روستاهای اطراف با خرده فرهنگ‌های خاص خود که به ناچار در مجتمع‌های آپارتمانی در